

Kink in de kabel

Wie is verantwoordelijk voor graafschade?

Ondanks alle voorzorgsmaatregelen ontstaat tijdens graafwerkzaamheden nog regelmatig schade aan kabels en leidingen. De wet WION regelt de aansprakelijkheid, de verzekeraars de schade. In een tweeluik geven we antwoord op de vraag wie er verantwoordelijk is en hoe schades kunnen worden afgehandeld. Dit keer de verantwoordelijkheden.

De Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION), ofwel de Grondroerdersregeling, is in het leven geroepen om het aantal graafincidenten drastisch te verminderen. Dat bespaart niet alleen kosten, maar zorgt er ook voor dat de levering van essentiële diensten als water en energie gewaarborgd is. Over de uitvoering van de wet wordt overleg gevoerd in het Kabel- en Leidingoverleg (KLO), waarin vertegenwoordigers van de kabel- en leidingbeheerders, opdrachtgevers, aannemers en cumelabedrijven zitting hebben. In een gezamenlijke inspanning hebben zij de Richtlijn zorgvuldig graafproces opgesteld, waarmee invulling wordt gegeven aan het begrip 'zorgvuldig graven' in de Grondroerdersregeling. Rechters moeten zich nog uitspreken, maar zij zullen naar verwachting aansluiting zoeken en vinden bij de onderling gemaakte afspraken op dit gebied.

Onder de richtlijn vallen alle mechanische werkzaamheden

in de ondergrond, zowel op land als onder water. Deze zogenaamde graafwerkzaamheden lopen uiteen van het bouwrijp maken van grond en andere bouwwerkzaamheden tot agrarische werkzaamheden als diepploegen en het mechanisch uitbaggeren van sloten. In het verlengde van de WION zal een schaderegelspraktijk en uiteindelijk ook jurisprudentie moeten ontstaan, waarin de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de betrokken partijen centraal staat. Alle betrokkenen hebben de verplichting om zorgvuldig te graven. Wie hieraan niet voldoet, zou de schade moeten dragen.

Gedeelde verplichtingen

De grondroerder is diegene onder wiens verantwoordelijkheid of leiding graafwerkzaamheden worden verricht. Meestal is dit de (hoofd)aannemer van een project. Onder graafwerk-

zaamheden wordt verstaan het mechanisch verrichten van werkzaamheden in de ondergrond. De feitelijk graver is de machinist met de (graaf)machine en ondersteund door een grondwerker, die de graafwerkzaamheden daadwerkelijk uitvoert.

De machinist moet de tekening hebben en leidingen vooraf lokaliseren. Soms is dit lastig.

De grondroerder dient alle van toepassing zijnde KLIC-tekeningen op te vragen, ten minste drie en ten hoogste twintig werkdagen voor aanvang van de graafwerkzaamheden. De tekeningen moeten op de werkplek inzichtelijk zijn voor de feitelijk graver. Van elke kabel of leiding die volgens de KLIC-tekening in het graafprofiel of in een strook van 1,50 meter naast de insteken is gelegen, moet de precieze ligging worden vastgesteld. Daarbij wordt uitgegaan van het graven van proefsleuven door een grondwerker en daarvan mag enkel worden afgeweken met toestemming van de netbeheerder.

De zelfstandige onderzoeksplicht van de feitelijk graver blijft bestaan. Die laatste mag pas beginnen met graven als alle kabel- en leidinginformatie op het werk door de grondroerder ter beschikking is gesteld en de situatie op de werklocatie duidelijk is. De feitelijk graver stopt direct met zijn werkzaamheden als tijdens de uitvoering (alsnog) onduidelijkheid ontstaat over de ondergrondse situatie.

Gedeelde verantwoordelijkheden

Naast de bedieningsfouten van de machinist worden de meeste fouten in het graafproces gemaakt in de communicatie en samenwerking tussen de verschillende partijen. Dat loopt van het overdragen van de KLIC-tekeningen en de overige informatie aangaande de ligging van leidingen en

Praktijkvoorbeelden

Hier volgen enkele voorbeelden uit de praktijk van het werken op aanwijzing van de grondwerker of de uitvoerder van de aannemer.

Op de werkplek had de uitvoerder van de aannemer de beschikking over de KLIC-tekeningen. Hij wees de kabels en leidingen aan, die vervolgens door zijn collega-grondwerker werden opgezocht. De uitvoerder heeft daarbij een Liander-kabel over het hoofd gezien en deze kabel is dus niet opgezocht. Bovendien gaf hij de kraanmachinist aanwijzingen om op een bepaalde plaats te gaan graven, waarna de kabel werd geraakt. Al met al voldoende aanleiding voor de AVB-verzekeraar van de aannemer om de schade voor zijn rekening te nemen.

De kraanmachinist werkte op aanwijzingen van de grondwerker van de aannemer. De grondwerker beschikte over KLIC-tekeningen, maar ter plaatse waren de nodige kabels en leidingen omgelegd. De grondwerker ging er ten onrechte van uit dat ook de KPN-kabel omgelegd zou zijn en besloot om geen proefsleuven te graven. De KPN-kabel lag echter overeenkomstig de KLIC-tekeningen en werd vervolgens door de kraanmachinist geraakt. Na de nodige druk van de eigenaar en de verzekeraar van de graafmachine heeft de aannemer de schade voor zijn rekening genomen.

In dit soort gevallen blijft de zelfstandige onderzoeksplicht van de feitelijk graver overigens onveranderd bestaan. Bovendien is vaak sprake van overleg tussen een medewerker van de aannemer en de kraanmachinist of wordt de kraanmachinist in ieder geval geïnformeerd door de ander. Dan zullen beide partijen een deel van de schade moeten dragen. Welk deel, dat is afhankelijk van de omstandigheden en de feiten die kunnen worden vastgesteld.

Het kan ook anders. Een kraanmachinist verwijderde bagger uit een stadsgracht. Tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden haalde de machinist een bord omhoog met de vermelding van een zinker. De machinist heeft vervolgens aan de uitvoerder van de aannemer gevraagd om na te gaan waar deze zinker zou moeten liggen. De kraanmachinist had enkele malen navraag gedaan, met name naar de diepteligging, maar een duidelijk antwoord van de uitvoerder bleef uit. De kraanmachinist is desondanks doorgeshaald met het verwijderen van bagger en daarbij is een Essent-kabel geraakt. In dit geval ligt de aansprakelijkheid volledig bij (de werkgever van) de kraanmachinist, ongeacht of de uitvoerder nu wel of niet wist waar en hoe diep de Essent-kabel liep. Dat laatste werd ook niet meer duidelijk.

kabels tot aan het uitvoeren van de graafwerkzaamheden zelf. In die gevallen valt meerdere partijen een verwijt te maken en ligt de schuldvraag niet eenduidig.

KLIC-tekeningen worden opgevraagd, verwerkt en beschikbaar gesteld door de grondroerder. De tekeningen kunnen onjuist zijn aangevraagd, onvolledig worden aangeleverd, niet het gehele werkterrein bestrijken of eenvoudigweg niet op de plaats van de werkzaamheden aanwezig zijn. De feitelijk graver moet altijd controleren of alles volledig en duidelijk is en indien nodig overleg plegen. Hij mag daarbij niet afgaan op de enkele mededelingen van de grondroerder, maar heeft zoals eerder gezegd een zelfstandige onderzoeksplicht. De feitelijk graver kan zich in dergelijke gevallen dan ook niet verschuilen achter de grondroerder, zeker niet in de richting van de schade lijdende partij.

Bij het traceren van de kabels en leidingen kan ook het een en ander misgaan in de samenwerking en de communicatie. De uitvoerder van de aannemer kan aanwijzingen of zelfs instructies geven en de kraanmachinist moet deze op een goede manier uitvoeren. De aannemer levert vaak de grondwerker en deze moet in samenwerking met de kraanmachinist de proefsleuven graven en de kabels en leidingen traceren. De KLIC-tekeningen kunnen verkeerd worden gelezen of geïnterpreteerd. Mensen kunnen elkaar verkeerd begrijpen en kunnen elkaar foutief of niet informeren.

Ten slotte kan het bij het daadwerkelijk graven verkeerd gaan. De kraanmachinist en de uitvoerder of grondwerker van de aannemer overleggen soms over de vraag over al dan niet mechanisch graven of hoe te graven. Soms verstrekt de grondwerker aanwijzingen aan de kraanmachinist of dient te worden gegraven volgens instructies van de grondwerker, bijvoorbeeld omdat de machinist niet kan zien waar hij graaft.

Rol kabel- of leidingbeheerder

De kabel- of leidingbeheerder levert de informatie en tekeningen over de ligging van zijn eigendommen. Dit betreft altijd de horizontale ligging en nooit de diepteligging. De daadwerkelijke ligging van kabels en leidingen mag in zekere mate afwijken van de KLIC-tekeningen en daar dient in het graafproces rekening mee te worden gehouden. Soms komt een medewerker van een netbeheerder ter plaatse om ondersteuning te verlenen bij het opsporen van kabels of leidingen. Indien de netbeheerder niet of onvoldoende aan zijn informatieplicht voldoet, zal schade voor zijn eigen rekening blijven. Dit geldt als een kabel of leiding niet op de KLIC-tekeningen staat aangegeven of als de daadwerkelijke ligging sterk afwijkt.

Als schade lijdende partij dient een netbeheerder een constructieve rol te spelen bij het afwikkelen van de schade, maar in de praktijk is dat niet altijd het geval. Regelmatig worden incassotrajecten ingesteld, die ook doorlopen als een verzekeraar de schade behandelt en waarmee aannemers of

feitelijk gravers ten onrechte onder druk worden gezet. Soms wordt niet alle benodigde informatie aangeleverd aan verzekeraars, zeker niet als de factuur al is betaald. Bovendien zijn netbeheerders geneigd een schade snel bij een ander neer te leggen en in mindere mate bereid de eigen rol ter discussie te stellen.

Indien sprake is van een gedeelde verantwoordelijkheid van grondroerder en feitelijk graver voor een gemaakte fout zal dat voor de netbeheerder als schade lijdende partij vrijwel nooit gevolgen hebben. De netbeheerder kan beide partijen aanspreken. Om ervoor te zorgen dat de schadelijder niet van de één naar de ander wordt verwezen, heeft de wetgever een aantal maatregelen genomen. Zo is er de ketenaansprakelijkheid, die maakt dat een opdrachtgever ook aansprakelijk is voor de fouten die worden gemaakt door een niet-ondergeschikte, zoals een door hem ingehuurd feitelijk graver. Daarnaast is er de hoofdelijke aansprakelijkheid. Als twee partijen een schade veroorzaken en niet duidelijk is hoe de onderlinge verhouding ligt, dient primair de schade te worden betaald en secundair de schuldvraag onderling te worden beantwoord. In dit kader is er natuurlijk ook de eerdergenoemde zelfstandige onderzoeksplicht van de feitelijk graver, waardoor deze vrijwel nooit kan doorverwijzen naar de grondroerder.

Zodra de netbeheerder schadeloos is gesteld door de aangesproken partij of diens verzekeraar kan overigens wel de onderlinge schuldvraagdiscussie worden gevoerd. Dat kan ertoe leiden dat de schade of een deel daarvan wordt verhaald op de andere betrokken partij of diens verzekeraar. Maar nogmaals, daar mag de netbeheerder als schade lijdende partij geen last of nadeel van ondervinden.

Tekst: Herman Arissen

Foto's: CUMELA Verzekeringen en Hero Dijkema

De kabel- of leiding beheerder geeft alleen informatie over de horizontale ligging.